

Espresso. Zahid. 12 липня 2021 р. URL: <https://zahid.espresso.tv/den-narodzhennya-bruno-shultsa-geni-y-z-drogobicha-yakiy-mig-bi-otrimati-poviyuni-nobelivsku-premiyu>.

5. Маторіна Н. М. Бруно Шульц – письменник і художник, який зближує народи (матеріали для позааудиторної роботи з історії зарубіжної літератури). *Modern Research in World Science* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 5–7 серпня 2022 р). Львів, 2022. С. 730–735.

6. Маторіна Н. М. Міжнародний фестиваль Бруно Шульца у контексті євроінтеграційних процесів філологічного спрямування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика.* 2022. Спецвипуск, присвячений євроінтеграційній тематиці. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 74–81.

7. Павлішин А. «Нам і далі загрожує вічність». Київ : Дух і Літера, 2021. Вид. 2-ге. 352 с.

8. Beider A. A Dictionary of Ashkenazic Given Names: Their Origins, Structure, Pronunciations, and Migration. Bergenfield, N. J.: Avotaynu, Inc., 2001. 682 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-43>

Митрофаненко Ю. С.,
кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри теорії і методики середньої освіти
КЗ «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»
м. Кропивницький, Україна

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПТУ «СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ ЄВРОПИ» В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ СПАДЩИНІ ТЕОРЕТИКІВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Тема євроінтеграції є надзвичайно актуальною для України на сучасному етапі державотворення в умовах чергової російсько-української війни. У 2019 р. у Конституції України нарешті з'явилася стаття «незворотність європейського та євроатлантичного курсу України» [3]. Безперспективний та небезпечний для української державності «позаблоковий статус» перестав бути важливим

пріоритетом зовнішньої політики. Вступ до Євросоюзу став домінантою українського цивілізаційного поступу. .

Мета статті – привернути увагу до концепту «Сполучені Штати Європи», яким упродовж тривалого часу послуговувалися науковці та політики, ідеологи євроінтеграційних процесів. Тим паче, що один з них Ольгерд-Іполіт Бочковський народився в Центральній Україні: в Долинській Кіровоградській області. Ази освіти майбутній теоретик євроінтеграції здобував у Єлисаветградському земському реальному училищі, яке закінчив з відзнакою. Далі О. Бочковський продовжив навчання в Петербурзькому лісовому інституті. У 1905 р. під час першої російської революції він виїхав до Богемії, що на той час перебувала в складі Австро-Угорщини та продовжив навчання на філософському факультеті Карлового університету.

Після Першої світової війни на теренах Центральної Європи в колі науковців та політиків активно дискутувалася ідея створення наддержавного об'єднання під назвою «Сполучені Штати Європи». Цей термін вперше з'явився в працях європейських інтелектуалів ще в ХІХ ст. А в подальшому його нерідко використовували політики та науковці, монархи та революціонери, зокрема Владімір Ленін та Лев Троцький, земляк О. Бочковського, який народився на сусідній до Долинської Бобринеччині.

Однак саме О. Бочковський на початку ХХ ст. був єдиний українським вченим, який серйозно та цілеспрямовано розробляв питання євроінтеграції, намагався надавати їм теоретичного обґрунтування та пропонувати практичні поради реалізації цього проєкту. Дослідники інтелектуальної спадщини Ольгерта-Іполіта Бочковського вважають його одним з піонерів теорії об'єднання держав і народів у наддержавні структури [2, с. 48]. Одним з однодумців українця був вчений та політик Томаш Масарик. У збірці статей «Національна справа (Статі про національне питання у зв'язку із сучасною війною)», виданій 1918 р. та перевиданій 1920 р. О. Бочковський чітко обґрунтував мету створення наддержавного об'єднання європейських країн під назвою «Сполучені Штати Європи». *«Поневолею народам не залишається іншого виходу, як прямувати до майбутніх Сполучених Штатів Європи шляхом власної самостійності. Отже, через повну самостійність до майбутньої федерації»*, – писав Ольгерд Бочковський [1, с. 128].

В працях українського соціолога та націоналога можна легко помітити контури майбутнього Європейського Союзу. Зазначимо, що сема «Сполучені Штати Європи», тривалий час була безальтернативною і дискусій серед науковців та політиків не викликала. Ідеї теоретиків після завершення Великої війни підтримали та розвинули політики-

практики. Так Європою починають ширитися плани розбудови «Пан-Європа», тобто об'єднана Європа. Найбільш активними популяризаторами цієї ідеї були австрійський політик Річард Куденхове-Калергі, саме він запропонував нове семантичне сполучення, француз Арістид Бріан та Томаш Масарик – президент новоутвореної Чехо-Словаччини, друг О. Бочковського. Саме Т. Масарика багато хто бачив головою або президентом майбутніх «Сполучених Штатів Європи». Авторів ідеї європейської інтеграції надихали успішні приклади конфедерацій, насамперед, США та Швейцарії. Звідси, напевне, й прихильність до назви «Сполучені Штати Європи».

Практичну реалізацію цієї ідеї обірвала Друга світова війна. У Адольфа Гітлера та Іосіфа Сталіна – вождів наддержав на старому континенті були свої плани «об'єднання» Європи насильницьким способом у межах власних тоталітарних імперій. Після завершення Другої світової війни, коли нацистський тоталітарний режим було знищено, але зберігалася загроза комуністичної диктатури від іншого, впливові європейські політики повернулися до намірів розбудови «Сполучених Штатів Європи».

Створення ООН не сприймалося, як альтернатива СШЄ. Ідею європейської інтеграції почав активно пропагувати впливовий Уїнстон Черчіль, який хоча й втратив посаду прем'єр-міністра Англії, однак зберіг вплив авторитетного політика. У 1946 р. У. Черчіль здійснив декілька поїздок Європою та США, популяризуючи в своїх промовах ідею необхідності створення Сполучених Штатів Європи. У промові в Цюрихському університеті 19 вересня 1946 р. під назвою «Трагедія Європи» впливовий політик зазначив: *«Нам необхідно побудувати щось подібне до Сполучених Штатів Європи»* [4, с. 498]. На думку У. Черчіля, *«це дозволило б сотням мільйонів людей повернутися до повсякденних радощів та надій, заради яких варто було б жити»*. Досвідчений політик закликав європейських лідерів не зволікати: *«Якщо ми дійсно хочемо сформувати СШЄ, то розпочинати потрібно негайно»*. У своїй промові У. Черчіль, блискучий та досвідчений оратор, п'ять разів використав термін «Сполучені Штати Європи», хоча й відзначив, що назва майбутнього об'єднання не є такою важливою [4, с. 502]. Так і сталося. Теоретичні напрацювання та ідея розбудови «Сполучених Штатів Європи» були реалізовані під назвою Європейський Економічний Союз, який утворили у 1957 р. З 1992 р. це наддержавне об'єднання, що давно вже вийшло за межі економічного співробітництва, отримало назву Європейський Союз. Відмовившись від назви «Сполучені Штати Європи», його творці сповна скористалися теоретичною інтелектуальною спадщиною попередників, серед яких був і українець Ольгерд-Іполіт Бочковський. Чому ж відмовилися від

концепту «Сполучені Штати Європи»? Точної відповіді на це питання відшукати не вдалося. Напевне, щоб підкреслити відмінність нового об'єднання від США.

У XXI ст. термін «Сполучені Штати Європи» знову почали використовувати. Зокрема, від політиків Франції, Німеччини, Італії лунали пропозиції перейменувати ЄС на СШЄ або утворити СШЄ замість ЄС. Тому, можливо, в умовах кризи ЄС, коли наприклад політика Угорщини в російському питанні, не узгоджується з позицією більшості членів ЄС, ця спільнота буде реформована. А Україна в перспективі стане членом СШЄ, а не ЄС.

Список використаних джерел:

1. Бочковський О. Національна справа (Статі про національне питання у зв'язку із сучасною війною) URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/7646/file.pdf> (дата звернення 06. 03. 2023).
2. Гвань І. Призабутий, тому недооцінений. Український націолог Ольгерт-Іполіт Бочковський (1885–1939). *Дукля*. 2009. С. 42–50.
3. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору) від 07. 02. 2019. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення 06. 03. 2023).
4. Черчіль У. М'язи світу. М.: Ексмо, 2011. 528 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-44>

Ніколаюк Т. А.,

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувачка кафедри культури та соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури
м. Київ, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ ШОВІНІСТИЧНОГО ТОПОНІМУ «МАЛОРОСІЯ» У РОСІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ХІХ СТОЛІТТЯ

Сучасна російська політична еліта заперечує існування незалежної України, наголошує на зверхності своєї державності та нації та проголошує себе «Великою Руссю» – окремою цивілізацією, яка нібито має право вести себе не так, як інша решта світу. Тому вона намагаючись насадити серед українців так званий «руський мир»,